

Niçin Liberalim?

Bilal Sambur

Doç. Dr. | Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi

liberal düşünce, Yıl 17, Sayı 68, Güz 2012, s. 35-45

Giriş

Liberal olmak, her zaman benim için büyük bir meydan okumayı ifade etmektedir. Niçin liberal olduğum sorusu, sürekli olarak zihin dünyamı meşgul etmiştir. Liberal olmak, önümde duran büyük bir testtir. Bütün ortodokslerden ve ideolojilerden uzak durdum. Ancak özgürlüğün asli değer olduğuna ve insani bir yaşamın temeli olduğuna inandığım için, kendimi liberal olarak nitelemeyi uygun buluyorum.

Dünyayı fikirler idare eder. Ancak fikirlerin hayat bulması için, güçlü bir kanaatin, yargının ve sürekli pratiğinin olması lazımdır. Özgürlüğün, bütün zamanlarda ve mekanlarda vazgeçilmez oluşu benim için hep çekici bir durum olmuştur. Irk, din, dil, cinsiyet, coğrafya ve kültür farklılıklarının ötesinde bütün insanlar, hep özgürlüğü istemişlerdir. Özgürlük, bütün evrensel amaçların ortak temelidir. Barış, mülkiyet ve adalet, ancak özgürlük sayesinde mümkündür. Özgürlük olmadan, insani olarak konuşulacak bir şey yoktur. Dünyanın, insanın yaşayabildiği daha iyi bir yer olması için bireysel özgürlüğün, ekonomik özgürlüğün, serbest ticaretin ve saldırgan olmayan dış politikaların uygulanması gerekmektedir. Sahici anlamda insani bir hayat sürmek için, özgürlük vazgeçilmez değerdir. Özgürlükten ayrılmak, hem hayattan hem insan olmaktan ayrılmak demektir.

Niçin Liberalim?

Niçin liberal olduğum sorusuna cevap vermek için özgürlüğün insan için en iyi değer olduğuna dair felsefi ve mantıki argümanlar sunma veya özgürlüğün zenginlik ürettiğine dair uzun istatistiksel veriler sunma gereği duymuyorum. Liberal olmayı kendi kişisel doğama dayandırıyorum ve kendim için ne istediğimle ilişkilendiriyorum. Ne istediğimin ve nasıl yaşamak istediğimin tam bir rasyonel, mantıklı ve faydacı açıklamasını yapmak mümkün değildir. Neyi istediğimiz ve nasıl yaşamak istediğimiz, akıl ve mantığı içeren, ama aynı zamanda onları aşan bir konudur.

Ben liberalim, çünkü hiçbir otoritenin bana ne yapmam gerektiğini söylemesini ve emretmesini istemiyorum. Özellikle tehdit ve güç yoluyla davranışlarımın değiştirilmesini istemiyorum. Fıtratım gereği otoritelerden ve benim iyiliğimi benden daha iyi bilen otoritelerden hep nefret ettim. Diğer insanlarla beraber olmaktan ve bir şeyleri başarmak için onlarla işbirliği yapmaktan çok mutlu oluyorum. Ancak yapılan işin ve ilişkinin gönüllülüğe dayanması lazımdır. Diğer insanlarla kurulan ilişkilerde ancak gönüllülük varsa, kendimize göre kararlar verebiliriz.

Daha iyi bir dünya kurmak veya daha ahlaklı bir insan olmak için liberal değilim. Sadece kendi hayatıma dair konularda kendim karar vermek istiyorum ve bu kararları kendi iyiliğime inandığım için vermek istiyorum. Bu kararları, benim dışımda bir otorite istediği için, onların iyi olduğunu söylediği veya dayattığı için vermek istemiyorum. Diğer insanlardan gelen müdahalelerden özellikle güç kullanımı sonucu gerçekleşen müdahalelerden özgürleşme arzusu fıtratımın bir parçasıdır. Müdahalelerden özgürleşme isteği, yeme, içme ve nefes alma kadar doğal bir istektir. Bunu liberal fıtrat olarak ifadelendiriyorum. Diğer insanların benimle aynı arzu, istek, fikir ve idealleri paylaşmasını istemiyorum. Kendi hayatımı düzenlemek için arzuladığım özgürlüğü, onlar için de istiyorum. Özgürce işbirliği yapmak için özgürlüğü korumalı ve özgürlüğü kaybettiğimizde onu birlikte aramalıyız.

Özgürlük düşüncesi önemlidir, ancak yeterli değildir. Özgürlüğün derin bir duygu olarak insan varlığında yer etmesi gerekmektedir. Özgürlük duygusu, devletin ve diğer otoritelerin insan hayatına müdahalesinden rahatsız olmamızı sağlamaktadır. İnsanlar, gönüllü ilişkiler kurmak suretiyle ihtiyaçlarını gidermeli, başkalarının hak ve özgürlüklerini ihlal etmedikleri sürece herkes kendi hayatını yaşamakta özgür olmalıdır. Duygular ve fikirler, özgürlüğün korunması için önemlidir. İnsanlar, özgürlüğün ilkelerini çoğu zaman anlamazlar. Bir düşünceye duygu olarak karşılık verilmediği sürece,

o düşünce bizde yerleşmez. Bireysel özgürlüğün tecrübe edilmesi ve bireysel özgürlüğe karşı yapılan müdahalelere karşı koyma duygusu, fitratımızın özü olmalıdır. İnsanlar, duygusal karşılıklı bulunmadıkları hiçbir düşünceye değer vermezler. Özgürlük duygusu olmadan, özgür birey olmayacağı gibi özgür toplum da mümkün değildir. Özgürlük duygusunun yokluğu halinde, devletin bireyleri mağdur etmesi normal karşılanmaktadır. Özgürlüğün olması için, devletten ve diğer otoritelerden özgürleşme duygusunun olması gerekmektedir. İnsanlar, duygu ve düşünceleriyle özgürlüğü istemelidirler. İnsanın kendi hayatının sahibi olduğu duygusuna ve düşüncesine sahip olması çok önemlidir. Bu duygu ve düşünce, özgürlüğün duygusal, düşünsel ve davranışsal düzeyde bireyler tarafından özümsemesi gerektiğini, aksi halde özgürlüğün hiç yada çok az şansının olduğunu göstermektedir.

Devlet Değil, Kişi Asıldır!

Hayat, kişi ile kişi arasında yaşanmalıdır. Devletle kişi arasında hayatın insanca yaşanması mümkün değildir. Devletin minimum düzeyde olduğu bir hayat istiyorum. İnsanların özel hayatlarını kontrol etmek istemiyorum. Hayatı iyi ve yaşanılır kılan, devlet gücü değil, bireysel özgürlüktür. Liberalizm için temel değer, özgürlüktür. Devletin görevi, özgürlüklerin korunmasıdır ve bireyler birbirlerinin haklarına saygılı olmak durumundadırlar. Liberal düşüncenin özgürlüğü birincil değer görmesinin nedeni, bireyi öncelemesidir. Bireyi önceleyen liberal düşünce, bireyin doğal olarak hak ve özgürlüklere sahip olduğunu savunur. Bireyin hak ve özgürlükleri, devlet, grup veya kişiler tarafından ihlal edilmemelidir. Bireyin hak ve özgürlüklerinin ihlali, insani ve ahlaki açıdan gayri meşrudur.

Benim kendime sahip olma hakkım vardır. Dışarıdan bir otoritenin benim üzerimde hak iddia etmeye ve beni istemediğim bir hayatı zorlamaya hakkı yoktur. İnsan sürekli olarak büyük bir soruyla karşı karşıyadır: İnsan, kendisine mi sahiptir yoksa devlet, gruplar ve kurumlar tarafından mı sahiplenilmektedir? İnsan, kendi yararı için mi yaşamaktadır yoksa başkalarının yararı için mi yaşamaya mı zorlanmaktadır? Bu çetin soruya verilen cevap, insanın devletçiliğe veya özgürlüğe yönelimini belirlemektedir.

Birey küçük, devlet büyük anlayışından hep rahatsız olmuşumdur. Küçük ve önemsiz görülen bireyler, hak ve özgürlüklerini yüce ve büyük görülen devlete, iktidar sahiplerine ve güçlü bürokratik elitlere karşı nasıl koruyacaklardır? Bu soru zihnimi her zaman meşgul etmiştir. Devlet, hep içimde özgürlüğün önünde engel olmuştur. Devlet, bende ve birçok insanda korku denilen duyguyu yaratmıştır. Devletin her zaman bana dokunabileceği kor-

kusu, derin bir endişe olarak hep varolmuştur. Devletin kanunları, yönetmelikleri, genelgeleri, tüzükleri ve düzenlemeleri, her zaman istediğim gibi yaşamamın önünde engel oldular. Yiyip-içmekten, gezip-tozmaya, eğitim-öğretime, alım-satıma kadar hayatın her alanında çoğunlukla devletin kanunları ve kuralları ne yapıp yapmayacağımızı bize buyurmaktadır. Kendime özgü bir hayatı sürdürmemin önünde devlet, hep engel konumundadır. Devlet ve hürriyet arasındaki çatışma, bir türlü çözülemeyen büyük problemdir. Asıl olan devletin hayatımızın muhtevasının belirlenmesinde hiçbir düzenleyici yerinin olmamasıdır. Ancak yaşadığımız gerçek, bu durumdan çok uzaktır. Devlet, çoğunlukla hayatımızı, inancımızı, dilimizi, milliyetimizi, kültürümüzü, kimliğimizi, kısacası her şeyimizi belirleyebilmektedir. Devletin bize dayattığı sınırların, kimliklerin, kültürün, anlayışın dışında yaşadığımızda yani devletin yükünü sırtımızdan attığımızda daha özgür, mutlu ve müreffeh yaşayacağımızı hep düşünmüşümdür.

Kolektivizm, bireyin etkin ve önemli olacak kadar değerli olmadığını söyleyerek bizi dar ve karanlık bir hücrede böcekler gibi yaşamaya mahkum etmektedir. Liberal düşünce, kişi olmasından dolayı bireyin önemli ve etkin olması gerektiğini söyleyerek ona diğer insanlarla beraber olma ve yaşama bilinci kazandırmaktadır. Liberal düşünce, devleti sınırlamaktadır, toplumu ortadan kaldırmamaktadır. Devleti sınırlandırmak, toplumu ortadan kaldırma olarak çarpıtılamaz. Toplum, sınıf, din, ırk ve diğer kolektivist kurgular adına birey ihmal edilemez, önemsizleştirilemez ve küçümsenemez. Liberal düşüncenin başı, ortası ve sonu bireydir. Asıl olan insandır. Liberal düşünce, devletin bizim için en iyiyi bildiği yaklaşımını reddetmektedir. Kendimiz için iyi olanı, ancak kendimiz biliriz. Birey, inanılmaz büyük bir potansiyele sahiptir. Hayat, önümüze büyük zorluklar çıkardığı gibi, büyük fırsatlar da sunmaktadır. Liberal düşünce, zorluklar karşısında hayattan kaçmak yerine her zaman potansiyelimizi gerçekleştirmek için çabalamamız gerektiği ilhamını vermektedir.

Farklı Olan, Özgür Olmalıdır!

Özgür olmanın çok önemli bir şartı vardır. Kendi hayatımızı kendimize göre, kendi arzu, istek, ideal ve çıkarlarımıza göre yaşamamız bizim hakkımız olduğu gibi, diğer insanlar da kendi hayatlarını kendilerine göre yaşama özgürlüğüne sahip olmalıdırlar. Herkesin kendi hayatını istediği şekilde inşa etme hakkı vardır. Başkalarının arzu ve isteklerine göre yaşamak, insan onurunu ve özgürlüğünü ortadan kaldıran en büyük zulümdür. Başkalarının hayatlarına ve bireysel özgürlüklerine yapılan müdahale, aslında benim özgürlüğü-

mü ortadan kaldırmaktadır. İnsanların kendilerine göre yaşamalarına engel olunması, insanların seçim özgürlüklerini ortadan kaldırmakta ve çoğunlukla karşı oldukları bir hayatı yaşamalarına neden olmaktadır. Liberal olmak, seçtiği yaşam tarzı bana aykırı olsada benden farklı olanın özgürlüğünü savunmaktır. Herkesin bireysel olarak hayatını yaşama hakkının, bütün toplumsal ve özel çıkarların, ve kolektivist ideallerin üstünde savunulması gerekmektedir. Liberal olmak, herkesin insan onuruna ve özgürlüğüne sahip olduğunu benimsemektir.

Sürekli olarak bir toplumsal felaketle karşılaşıldığı zaman, insanların bir araya gelmesi gerektiği düşüncesi erdem olarak insanlara sunulmaktadır. Bu düşüncenin aksine birey, bir hak ve özgürlük ihlaliyle karşılaştığı zaman diğer insanları yanında görmelidir. Bireye dokunulduğu, hak ve özgürlükleri ihlal edildiği zaman tepki gösterilmesi gerektiği düşüncesi, beni liberal yapmaktadır. Ötekileştirilen, marjinalleştirilen, dışarıda bırakılan, düşman olarak konumlandırılan ve azınlık olmalarından dolayı hak ve özgürlükleri gasp edilen insanların özgürlüklerini savunmak sahici anlamda insani bir erdemdir.

Liberal düşünce, bana bütün cevaplara sahip olduğunu söylememektedir. Ancak bütün cevapları özgürce araştırma, inceleme, sorgulama, eleştirme ve reddetme imkanı vermektedir. Kolektivist ideolojiler, bütün sorunları çözmek için insana basit çözüm yolları sunma eğilimindedirler. Dünyanın sonsuz bir şekilde kompleks olduğunu ve basit kurallar ve ideolojik projelerle dizayn edilemeyeceği gerçeğini unutmaktadırlar. Gerçek üzerinde tekellilik hiçbir şekilde liberal bir yaklaşım değildir. Liberal düşünce, bütün cevapları bulmak için adres olarak herhangi bir sınıfı, tarihi, dini, kültürü, komünü ve toplumu göstermemektedir. Cevapların nasıl bulunacağına birey karar vermektedir.

Liberal düşünce, insanların benzeşmek zorunda olması gerektiği düşüncesini reddetmektedir. Irkçılık ve milliyetçilik gibi insanlık karşıtı düşünceler, hiçbir şekilde özgürlükle bağdaşmazlar. Liberal düşünce, farklı kültürlerin ve milletlerin özelliklerini ve özgünlüklerini görme ve tanıma imkanı sunmaktadır. İnsanların tercihleri önemlidir. Bu tercihlerin arkasında nasıl bir insan doğası olduğu konusunda özgürlükçü düşünce sessiz kalır. Başka bir ifade ile liberal düşünce, spesifik bir insan doğasını dayatmaz. Kolektivizm, eğitimi insan doğasını değiştirmenin aracı olarak kullanır. Liberal düşünce, bütün bireylerin özgün ve farklı olduğunu kabul eder ve hiçbir şekilde bireysel farklılıkların ortadan kaldırılmasını istemez. Kolektivizm, bireyi önemsemediği gibi, bireysel farklılıkları da önemsememektedir.

Özgürlükçü düşünce, beni insanlığın tarafında konumlandırmaktadır. Özgürlüğün hiçbir şekilde kaybolmayacağına inanıyorum. Özgürlük, insan

hayatında gerçekleştirilebilecek tek realitedir. Eşitlik ve sosyal adalet gibi kurgular, sosyalizm gibi kolektivist ideolojilerin bize dayattığı deli gömlekeridir. Ben insanım, insanlığın durduğu yerde duruyorum. Tarihin doğru tarafında bulunmak insanın yanında durmakla mümkündür. İnsanlığın yanında bulunmak, dini, ırki, ideolojik, cinsiyetçi, etnik dilsel veya renksel bir konu değildir. Önemli olan, dindar-dinsiz, siyah-beyaz, kadın-erkek, doğulu-batılı olmak değil, hepimizin hayatımızı özgürce düzenlememizdir. Birilerinin, değişik gerekçelerle diğer insanların hayatlarına hükmetmeye kalkma teşebbüslerine karşı bir duruşun alınması gerektiğini liberal düşünce söylemektedir.

Devlet, Tehlikelidir!

Devlet, bizim bakıcımız değildir. Ondan dolayı hayatlarımıza müdahale hakkına sahip değildir. Devlet, insandan ve toplumdan elini çekmelidir. Devlet hiçbir zaman güvenilecek bir yapı değildir. Devlet, sığınacağımız güvenli bir yapı olmadığı gibi, toplumda herkesin yararına davranabilecek bir güç de değildir. İnsana güvenen özgürlükçü düşünce, kolektivist yapılara güvenmemektedir. Devletin herkesi eşit olarak temsil ettiği iddiası bir mittir. Devletin en iyi görevi, inancımızı, düşüncemizi ve ekonomiyi kontrol etmek değil, güvenliğimizi sağlamaktır. Sorunlarımızı bireysel olarak çözmeliyiz ve devleti hayatımıza girmeye davet etmemeliyiz. Devletin ceplerimizden, zihinlerimizden ve evlerimizden elini çekmesi gerekmektedir. Bireysel özgürlük asıldır. Ahlak, din ve ortak yarar gibi gerekçelerle insanların hayatlarının en özel bölümlerine dahi müdahale edilmesinin önü açılabilir. Devlet çok büyük ve güçlü olduğu zaman, özgürlüğe ve insanlara zarar vermektedir. Devletin sınırlanması ve özgürlüğün korunması, politikanın nihai amacıdır. Devletin sınırlanması, bütün sorunların üstündedir. Devlet sınırlandıkça, insan daha özgür olmaktadır. Gücün sınırlanması her zaman birinci sorudur. Bütün siyasi ve sosyal aktivitelerde devletin sınırlanması ve bireysel özgürlüklerin korunması esas soru olmalıdır. İnsanı ve özgürlüğünü devletin şerrinden korumak için, devlete çizilen sınırların aşılması gerekmektedir. Bireyin hayatına müdahale edilmemelidir. Müdahalesizlik, kontrol ve müdahaleden daha iyidir. Bireyler, özgür olup olmadıklarını idaresi altında yaşadıkları devletin parlamenter veya başkanlık sistemine göre ölçemezler. Özgür olup olmadıklarını insanlar, kendilerine getirilen sınırlamalarla ve yapılan müdahalelerle ölçebilirler. Zordan ve müdahaleden uzak olmamız, yani negatif özgürlük çerçevesinde özgürlüğümüzü ölçebiliriz. Liberal, sınırlamalardan ve müdahalelerden özellikle devletin müdahalelerinden özgür olmak isteyendir.

Devlete ve otoriteye itaati en mukaddes görev haline getirmek, patolojik bir durumdur. Devlete itaat, insanın asli görevi değildir. Devlete olan itaat, minimal düzeyde olmalıdır ve otorite içselleştirilmemelidir. Devlet, görev konusunda tekel kurmuştur. Devlet kadar insanlara görev veren bir kurum ve yapı yoktur. Bütün insanların kendisine karşı görevleri olduğunu söyleyen bir kurum, kendisini alternatifsiz bırakır ve rekabete girmez. Devlet, idare etme hakkının kendisinde olduğunu iddia ederek kendisini insanlara dayatmakta ve insanların kendisine karşı görevleri olduğunu söylemektedir. Devlet dahil hiçbir otoriteye itaat, görev haline getirilemez. Devlete itaat, ahlaki bir görev değildir. Devleti yasaklamak mümkün olmayabilir, ancak devleti sınırlayabiliriz. Devletin sınırlanması, insanın köleleşmesine karşı bir tutumdur. Devlete değil, ama adaletle karşı yükümlülük duymak ahlakidir. Bütün devletler şu ya da bu şekilde gayri meşrudurlar, çünkü insanları şu yada bu şekilde istemedikleri bir şekilde yaşamaya zorlarlar. Devletin ve idarecilerin doğal olarak ahlaki açıdan sorunlu düşünülmesi, onların uygulama ve politikaları konusunda şüpheli bir tutumun olmasını sağlar.

Devletin insanların cinselliğiyle, diniyle, ahlakıyla hiçbir işi yoktur. Devletin, ekonomiyi, eğitimi ve dini düzenlemesine de gerek yoktur. Bizim neyi okuduğumuza, neyi izleyeceğimize, kiminle çalışacağımıza, neyi kiralayacağımıza, neyi tüketeceğimize devlet karışmamalıdır. Devlet, ahlak, din ve ideoloji alanına ortak yarar adına müdahale ettiği zaman, kaçınılmaz bir şekilde insanların zihinlerine ve bilinçlerine de müdahale edecektir. Zira ortak yararı gerçekleştirme iddiasında olan devlet, bireylerin yanlış bilinçlerini düzeltmek için eğitim başta olmak üzere her türlü enstrümanı kullanacaktır. Devlet büyüdükçe, birey küçülmektedir. Oysa birey büyümeli, devlet küçülmelidir. Büyük devlet, çoğalmasa kontrol edilemeyen kanser hücresi gibidir.

Devlet, politik fetişizmin en mükemmel örneğidir. Bütün insani yatırımlar devlete yapılmakta ve devlet harikalar kurumu olarak tasavvur edilmektedir. Devlet, sahte bir put gibi ilahlaştırılmaktadır. Devletin her şeye kadir olduğuna irrasyonel olarak inanıldığı gibi, devletin otoritesinin ahlaken geçerli olduğuna da irrasyonel olarak inanılmaktadır. Liberal düşünce ise, devlet yerine insanı öncelemektedir. Hiçbir gruba, kuruma, otoriteye kutsallık verilmemelidir. Devletin hayatımıza müdahalesinin sonuçlarını çoğu zaman anlayamıyoruz. Devletin soyut doğasını anlamak, ciddi bir kavrayış düzeyi gerektirmektedir. İnsanlar, gönüllü bir şekilde devlete teslim olmakta ve onu takip etmektedirler. Akıllı ve erdemli insanlar, çoğu zaman iktidarda iken doğruyu yapmazlar. İnsanın her zaman elindeki gücü doğru kullanacağını garanti edemez. Bir insan, diğer bir insanı her an yok edebilir. Liberal düşünce, iktidarın yozlaştırıcılığına karşı insanı uyarmaktadır.

Ahlak ve İnanç Bireye Aittir.

Devlet, birey ve özgürlük ilişkisinde şu soru hayati öneme haizdir: Devletin, nasıl yaşayacağımız konusunda doğru ve uygun vizyonun ne olacağını belirlemede rolü olmalı mıdır yoksa bizi kendimize göre nasıl yaşayacağımız konusunda serbest mi bırakmalıdır? Birey olarak kendimiz için seçtiğimiz hiçbir yaşam vizyonu, ahlaki ve insani değildir. Devletin bizim için iyinin ve doğrunun ne olduğunu belirleyen aktör olması, aslında insanlığımıza yapılan bir müdahaledir. Seçimlerimiz bizi, insani ve ahlaki yapmaktadır. Seçim özgürlüğünü, kolektivizm hiçbir şekilde önemsememektedir. Seçimlerin doğru veya yanlış olması önemli değildir. İnsanların, doğru kadar, yanlış tercihlerde bulunma hakları da vardır. Mükemmel bir insan tasarımı yoktur. Her karakterin her özelliğini, meşrulaştırmaya gerek yoktur. Hatalarımızla ve tutarsızlıklarımızla yaşıyoruz. Başkalarına zarar vermediğimiz sürece tutarsızlıklarımız ve yanlışlarımız bizim sorunumuzdur. Doğru ve mükemmel diye hayatlarımıza yapılan müdahaleler, reddedilmelidir. Mükemmelliğin ve doğruculuğun, bütün kötülüklerin kaynağı olduğunu ve totaliteryanizmin hep mükemmellik ve doğruculuk saplantısından kaynaklandığını düşünüyorum.

Hayatımızın gerçek sahibi kimdir? Bizim kendimize olan sahipliğimiz bölünemez. Başkası bize sahip olamaz. Sadece biz kendimize sahip olabiliriz. Kendimize sahip olduğumuz takdirde, hayatımızı kendimiz yaşarız. Tanrı veya devlet adına hiçbir güç, hayatımız üstünde hak iddia edemez. Kutsallar adına hayatımızın bize değil, başkalarına ait olduğu savunulabilir. Liberalizm, hayatımızın sadece bize ait olduğunu ifade eder. Kendime sahip olmadımda hayatıma, inancıma, ahlakıma, mülkiyetime ve özgürlüğüme sahip olamam.

İnsan, kendisi için uygun hayatın ne olması gerektiğine karar verme hakkına sahip olması gerektiği gibi, uygun inancın da hangisi olduğuna karar vermelidir. Her birey özgün olduğu gibi, bireyin seçeceği inanç da ona özgü olmalıdır. İnanç alanında tek otorite bireyin kendisidir. Bir inancı kabul etme, eleştirme, reddetme, değiştirme ve savunma tamamen kişiye bağlıdır. Kişi, dini yaşayıp yaşamayacağına kendisi karar vermelidir. Din özgürlüğü, dini alanı dış müdahalelere kapalı hale getirmektedir. Ahlaken neyin iyi ve neye izin verildiği esas olan konu değildir. İnsanlar istedikleri ahlak ve inanç anlayışını seçebilmeli ve yaşamalıdır. Başkalarına istemedikleri ahlakı ve inancı dayatmak, ikiyüzlülük ve ahlaksızlıktır. Devlet, başkalarına karşı görevlerimizi yerine getirmeye bizi zorlayamaz. Polis ve yasalar, bizi birbirimize yardım etmeye zorlamamalıdır. Bu ahlaken yanlış olduğu gibi potansiyel

olarak da hayatımıza müdahalenin önünü açmaktadır. Devlet, ahlaka ve inanca karışmamalıdır. Ahlak ve inanç uğruna özgürlük feda edilmemelidir. Ahlak ve inanç, gönüllü olmalıdır.

Şiddet ve Hürriyet

Zor kullanmak suretiyle, insanları kendime uydurmayı çok gereksiz, verimsiz ve riskli buluyorum. Hiç kimse benim hayatımı yaşamak zorunda olmadığı gibi, bende başkalarının hayatını yaşamayı gerekli görmüyorum. Uygun ve iyi gördüğüm bir amacın gerçekleşmesine yatırım yapmak, daha verimli ve yapıcıdır. Zor kullanmak, her zaman çok pahalı, verimsiz ve yıkıcıdır. Hiç bir siyasi, sosyal veya ekonomik amacın gerçekleştirilmesi için şiddetin ve zorun kullanılmaması gerekmektedir. İnsan hayatındaki problemlerin hepsi olmasa bile büyük bölümünün devlet başta olmak üzere diğer otoriteler tarafından dışarıdan yapılan müdahalelerden kaynaklandığını düşünüyorum. Devletler, çoğunlukla işleri iyileştirmek yerine kötüleştirmekte ustadırlar. Bireyler, özgür tercihleri sonucu kendileri için uygun olan işleri yapabilirler. Kolektivizmin her şeyi güç yoluyla çözmeye refleksi yerine, bireysel seçim özgürlüğü alanının arttırılması daha makuldur. Liberal düşünce, insanlara bir ahlak dayatmamaktadır. İnsanlar bedenleri, beyinleri ve hayatları üzerinde kendileri karar verirler. İnsanlar, hayatları konusunda hiçbir şiddete ve zora maruz kalmadan kendileri karar vermelidirler.

Başkalarına zarar vermeden kendi kişisel yararını gerçekleştirmenin mümkün olduğunu liberal düşünce bize söylemektedir. Özgürlükçü düşünce, zorunlu işbirliğine karşı gönüllü birliktelikleri savunmaktadır. Devletin otoritesini sınırlayan liberal düşünce, insanların özgürlük alanını genişletmektedir. Devlet gücüne ve zorbalığına karşı bireysel özgürlüğü savunmak, liberal düşüncenin en belirgin özelliğidir.

Bizim çok eski bir militarizm geleneğimiz vardır. Köklü militarizm geleneği, devletin bireyin ve toplumun kişisel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerini kontrolüne almasını meşrulaştırmaktadır. Militarizmin olduğu bir yerde, herkes devletin yarattığı nesnelere dönüşmektedir. Hiçkimse kendi hayatını düzenlememektedir. Devletin despotizmi, genellikle ailedeki despotizmle ilişkilidir. Her toplum endüstriyel ve teknolojik gelişmişliğine bakılmaksızın, her zaman devletçiliğe ve militarizme teslim olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Savaşa, işgale, fethetme ve şiddete yönelen bir devlet yapısı kaçınılmaz olarak militan ve militarist bir sosyal yapı üretir. Ulusal kaynaklar, devlet ve ordu için istendikçe, insanlar ağır vergilerin altında ezilmekte ve kişisel ha-

yatları bürokratik devlet tarafından daha çok kontrol edilmektedir. Sosyalist devlet, refah devleti ve din devleti gibi tasarımlar, insan özgürlüğü açısından sorunludurlar, çünkü bu devlet tasarımları insanı işlevsizleştirdikleri gibi özgürlüğü de tehdit etmektedirler. Bu siyasi projelerin, bireysel özgürlükleri korumak şeklinde bir amacı yoktur. Bunların amacı, güçlerini korumak için güçlü bir bürokrasi kurmaktır. Devlet, hiçbir üreticiliği olmayan militarizme savaşı olarak sahip olmakta ve gerçekte üretenleri savaşçının hizmetine sokmaktadır. Devletin militer aktivitesi ve militer organizasyonu birbirini gerekli kılmaktadır. Bürokratik sistem, tek tipliliği destekler. Militer kültür, savaşlar üzerinden bir tarih yaratır, eğitimi disiplinli bir talim-terbiyeye dönüştürür, okullar militer talimnamelerle dizayn edilir. Devletin eğitimi kontrol ettiği toplumlarda özgürlüğün değil, eşitlik ve homojenlik ütopyasının sürekli propagandası yapılır ve toplum, eşitlik serabının gerçek olduğuna inandırılır. Özgürlüğe itiraz eden insanlar, çoğunlukla eşitliğe itiraz etmezler.

Savaş ve şiddet, insan için olabilecek en kötü durumlardır. Saldırgan devletlerin neden olduğu savaşlar, insan hayatında büyük yıkımlar yaratmıştır. Sürekli savaş ve şiddet, ekonomik, siyasi, dini, ifade ve mülkiyet özgürlüklerinin ortadan kalkmasına ve toplumun militan ve militer organizasyona dönüşmesine neden olmaktadır. Militanlaşan ve militerleşen toplumda bireyler, hayatlarına kendileri sahip olmak yerine hayatlarını devlete ve topluma transfer etmektedirler. Savaş ve şiddet zamanlarında bireysel amaçlar önemsizleşir, milli birlik ve beraberlik gibi kolektivist ve tekçi amaçlar yüceltilmektedir. Bireyin özel duyguları yerine her şey, devletin sahipliğiyle özdeşleştirilmektedir. Şiddet, devleti ve kolektivizmi beslerken, birey ve özgürlüğünü ise tüketmektedir.

Sonuç

Liberal düşünce, her şeyin sadece tek kişinin çıkarlarına hizmet etmesi gerektiğini esas alan bencilce bir düşünce şekli değildir. Pavlov'un köpeğinin şartlanma deneyinde verdiği otomatik tepkiler gibi, liberalizm denilince benzer şartlı tepkileri gösterenler, liberal olmanın anlamını, önemini ve değerini kavrayamazlar. Bencil, muhteris, çıkarıcı, emperyalist ve ahlaksız gibi nitelermeler liberalizm söz konusu olduğunda hep gösterilen standart şartlı tepkilerdir. Liberal düşüncenin temeli, "bireyin hayatı bireye aittir" düşüncesidir. Dışarıdan bir gücün, bireyin hayatı üzerinde hak ve tasarruf iddiasını liberal düşünce reddetmektedir. Liberal düşünce, bizi hayatlarımızın sahici sahibi yapmaktadır. Kolektivizm, "hayatın seninle ilgili değildir" diyerek her zaman hayatımızı bizden çalmaktadır. Kolektivizm, hayat hırsızlığıdır. Eşitlikçi

toplum ütopyasıyla hayatımızı bizden çalan en büyük hırsızlar Sosyalizm ve dinperestliktir (religionizm). Kolektivist din ve ideolojiler, yüksek kolektivist iyiler uğruna bireyi feda etmektedirler. Sosyalizm ve bürokrasi aynı şeydir. Asker, sivil ve ekonomik bürokrasi özünde aynıdırlar. Başkaları tarafından sahip olunma sosyalizmdir. Toplum, ancak birey olmakla mümkündür. Karşılıklı yardımlaşmayı ve işbirliğini mümkün kılan şey, bireyin kendisini gerçekleştirme ve hayatını kendince yaşama özgürlüğüne sahip olmasıdır. Bireyi inkar eden sosyalizm ve dinperestlik gibi yaklaşımlar, sadece bireyi değil, aynı zamanda hem toplumu hem hayatı inkar etmektedirler. Liberal düşünce, insanı hem kendisiyle hem diğer insanlarla özgürlük ve gönüllülük temelinde tanıştırmakta ve insanın hayatının sahibi olduğunu savunmaktadır. Hayatımızı bizden çalmak isteyen kolektivizme karşı liberal düşünce, bireyi, hayatı ve özgürlüğü savunmaktadır. Kendime, hayatıma ve özgürlüğüme sahip olmak için liberalim.